

BESEDNIK.

Kratkočasen in podučen list za slovensko ljudstvo.

Izhaja 20. vsakega mesca.

Velja celoletno 2 gld. — polletno 1 gld.

List 7.

V Celovcu 20. julija 1878.

Leto X.

S p o m i n i.

(Spisal Jurij Černogorec.)

Krasni so spomini na mladostna leta v poznejih letih. Nekako blago čutje prevzame človeka, kedar se spominja ljube domače hiše in njenih prebivalcev in marsikomu prirosi solza v okó, kedar se zamisli v svoje mladostno življenje.

Kako srečnega se čuti človek v krogu svojih domačincev. Kako se veselijo, kedar se poverne k njim, nekako tesno pa je vsakemu pri sereu, kedar ga vidijo zapuščati dom in se podati na tuje, med neznane ljudi, kateri gotovo nimajo takega sočutja do njega, kakor oni. Tužen je človek sam in nekaka terpkost se ga polasti, videč solze v očeh svojih roditeljev, bratov in sester; kedar pa pride čas slovesa, obrača se takrat, ko stiska bratom in sestram roke, v stran, da ne vidijo njegove bolesti in jim ne privabi solza v njegovem očesu, še mnogo solz iz njihovih oči. Najtežje pa je človeku zapustiti mlajše sestrice in bratece. Nekako plašno pogledujejo človeka takrat, kedar se poslavlja od starejih; njim ni takrat tako hudo, kakor onim, ampak še le takrat, kedar ga začno pogrešati. Zbero se na večer krog mile matere, ter začno popraševati, kamo je ta ali oni šel in kedaj se bode vernil. Toda njihova jim prirojena detinska veselost prevlada kmalo v njihovih dušah, in sanjati prično v bodočnost, kako ga bodejo sprejeli, kedar se verne, kaj mu povedali.

Tako je bilo z menoj. Imel sem sestrico Franjico, lepo dete je bilo to. Milo se mi je storilo, ko sem videl odhajajoč od doma, kakó se solzé njena modra očesca, kako je zakrivala z roki svojo lepo obličje. Na vsak način hotela je z manoj in le prigovarjanje in obljube materine zamogle so jo vmiriti, da ni huje plakala in silila z manoj. Preteklo je edno leto, prišle so zopet tolikanj zaželjene počitnice, da se vernemo zopet na domove, se tamo v krogu svojih ljubih odpočijemo težkega dela in se za prihodnjé leto okrepčamo. Prišel sem domov na večer. Sama mati in sestrica bili sti doma.

Pri mizi sti sedeli, mala deklica v naročji maternem poslušala je pripovedi, ktere jej je pripovedovala skerbna mati. Čudno se mi je zdelo, da je

deklica o mojem prihodu tako hladna ostala in me še prav pogledati ni hotela. Še le ko jo mati opomni: „Glej Franjica, tvojega brata, vpre nekako začudena v me svoje modre oči. „To je moj brat!“ de in sladak smeh se jej zaziblje krog malih ustec, od takrat bila sva neločljiva prijateljca. Mati odšla je meni večerjo pripravljat in ostala sva v sobi sama. Sperva me je še z nekako nezavestnostjo gledala, kot bi ne vedela, ali sem res pravi ali ne. Ako sem jo vzel v naročje, jej pričel praviti razne reči in jo spraševati o rečeh in igrah prejšnjih počitnic, zvedrilo se jej je nekako v njeni duši in prepričala se je, da sem res njen brat. A sedaj bila je vsa drugačna. Prav z žensko zgovornostjo pravila mi je, kaj vse za edne igrače ima, kake bode še dobila, kako barvo imajo njena oblačila, pa s samo pripovedjo ni bilo še dosti, odšla je iskat vseh onih reči, o katerih mi je pripovedovala, da se tudi prepričam, da je vse tako, kakor mi je pripovedovala. Znesla mi je na kup, najpervo vse igrače, potem pa še vse obleke in blagostno se je smejala videč, kako se jaz lepoti oblek čudim, mojo hvalo pa je poslušala ponosno, kot bi se to že samo od sebe razumelo, da je moram hvaliti. Ko je pripravila vse svoje reči, prišla je mačka v hišo. „Tigra, tigra“, zakliče jecljaje vesela deklica, jo dvigne in prinese meni. Sedaj je bilo treba zopet poslušati. Pravila je o svojej tigri zopet vse, kar je vedela, poslednjič pa se je hudo pritožila, da jo dostikrat kedo vdari in potem se joka. Bral sem jej na obrazi, kako jej je to neljubo in prosila me je, da naj pomagam varovati tigro in hudo kaznujem vsakega, ki bi se še kedaj prederznil tigri kaj storiti. Jaz jej obljubim to. Sedaj pa začne pripovedovati tigri, kaj vse sem jaz obljubil, da je ne bode smel nobeden več vdariti. „Sedaj pa že lahko kedaj na ognjišče skočiš,“ rekla jej je in jo spustila.

Med tem pripravila je mati večerjo in jo prinesla na mizo. Pri jedi vprašala je mati sestrico, kaj mi je že vse pripovedala, začela se je pripoved od novega, tako da sem moral že prvi večer vse zvedeti in so mi bile vse njene skrivnosti znane. Po večerji poklekne, kakor jo je mati naučila, pred podobo božje matere, sklene ročice in vpre zaupljivo oči, krasne, kakor dve zvezdi modrega neba, v podobo in prične jecljaje Gospodovo molitev. Tigra, ki jo je v gledala klečati, prikrade se k njej in se vleže k njenim nogam. Krasen prizor bil je to zame. Nekako blagostno čutje me je prevzelo, videti nedolžnega otroka tako pobožno moliti in se priporočevati nebeškej materi v varstvo. Na njenih besedah, ktere je izgovarjala, bilo je poznati, da jih ne izgovarja tje v en dan, ampak da izhajajo iz pobožnega serca, iz ljubezni do nebeške matere, katero jej je vsadila njena mati v mlado serce. Na njenem obličji videl sem nekako navdušenje izrazeno, katero je jako vzviševalo ta krasni prizor. Ko je odmolila, začela je tigri zaterjevati, da ne sme nikedar več k njej, kedar bode molila, ker ona ne zna moliti. Meni je voščila prav ljubo „leško noč“, mi podala ročico in odšla z materjo v spalnico.

Ko se je dan storil in krasna gora rudečila nebo, vstala je že mala deklica z materjo vred, kakor mi je mati potem povedala. Po jutranji molitvi prosila je starejo sestro, naj jej splete zlatorumene lačšike v kitice in obleče

v lepše obleko. Taka je prišla v mojo spalnico, lehno mi je prijela roko in jo potresla, da me zbudi: „Vstani je že dan!“ dejala je. Nasmejaj sem se sestrici in vglédavši, kako je lepo bela in spletena, vprašam jo, kedo jo je tako spletel? „Spletla me je sestra, umila sem se pa sama“, odgovorila je, se sladko nasmejala in začela mi je praviti, kaj bodeva danes delala, naj le naglo vstanem. „Pojdi mi po vode, da se umijem in vprašaj mater, če je že zajuterk gotov, jaz pa med tem vstanem,“ rečem jej in naglo me je vbogala. Kmalo prišla je nazaj z vodo in maternim odgovorom, da bode zajuterk kmalo gotov. Ko se oblečem, greva oba doli. Sestrica vzame peharček prosa in ga nese iz hiše, jaz pa stopam počasno za njo. Čez prag stopivši bilo je vse živo krog naju. Perutnina prihitela je najpervo, za njo domači zajci in tudi tigra približevala se je počasna. Petelin ni mogel celo dočakati, da raztrese deklica proso, ampak je kar samovlastno zobač iz peharja. Sedaj pa je začela med njimi gospodariti. Posebno nevkretnega se je kazal petelin do malih piščet, zatoraj ga je večkrat malo vdarila z roko, ker pa vse to ni nič izdalo, prišla ga je in toliko časa držala, da je vse drugo prenehalo zobati, potem še le ga je izpustila in mu žugala, da drugikrat ne dobi celo nič, ako se ne poboljša. Potem pa je poklicala vse zajce in zajčkeke vkup, ter mi pravila o vsakem kaj in me popraševala, kateri mi najbolj dopade. Mali zajčki bili so je tako navajeni, da so jej prihiteli vsi v naročje in se grelji pri njej. Hudo pa je tožila starega zajca, ker poduši mladiče, ako je le kje dobi.

Čez dan bila je večidel pri meni. Vedno me je kaj spraševala, na kar sem jej moral zvesto odgovorjati, vprašanj pa ni bilo ne konea ne kraja. Kedar sem pisal po dnevi in jej je mati dejala, da ne sme k meni, bila je žalostna, in le redko jo je zamoglo kaj zamotiti; toda proti poldnu ni mogla več prestati. Počasno je prišla na vert in se v ovinkih bližala senčnici, v ktorej sem bil jaz. Izgovor se ve da je moral tudi biti. Vjela je dva zajčeka in mi ju prinesla v senčnico. „Kterega izmed teh dveh imaš raji?“ vprašala je in vperla svoje modre oči v me.

Smejati sem se jej moral. „Kterega imaš pa ti raje?“ prašam jo nato. Odgovorila je naglo in tudi povedala, zakaj jej je ta ali oni ljubši, med tem zbrali so se že tudi drugi zajčki krog nje in pričela sva zopet razločevati, kateri so lepši in kateri ne. Tako je pretekel mnogokrat cel dan, tako sva bila zamišljena v svoje delo, da sva skoraj pozabila na jed in vse drugo.

Neki dan je pa pričela pregledovati moje bukve menda zato, ker sem jej jaz prejšnji dan obljubil, da jo naučim brati. Dolgo je ogledovala marsiktero knjigo, a ko je nektere našla, v kterih so bile podobe, vzela je knjige in mi je prinesla na vert in me prosila naj pregledujeva podobe. Vsedla se mi je v naročje, ovila desnico krog mojega vratu, verno gledala podobe in pazno poslušala moje razlaganje. Vse je hotela zvedeti in ako že ni imela kaj vprašati, vprašala je še, kako je temu ali onemu človeku na podobi ime, ali kaj govori. Večkrat sem res prav v zadrego prišel. Videl sem tu, kako je bilo njeno serce občutljivo. Kedar sem jej pravil o kakem nesrečnem človeku, ki ga je slika predstavljala, prisvetila jej je vselej solza v oko in pritisnila

se je terdneje na moje persi, kot bi se bala, da se tudi njej ne zgodi kaj hudega. Kedar sem ponehal pripovedovati, vzela je knjigo, jo skerbno spravila in hitela materi pripovedovati, kaj sem jej vse povedal. Tako bilo je večidel vsak dan. Imela pa je moja sестrica prijateljico pri sosedu enake starosti ž njo. K tej je včasih tudi zanesla ono knjigo s podobami, da sti gledali, in pravila jej je potem to, kar sem jej bil prej jaz. Če je pa že kaj pozabila, pritekli sti mali deklici k meni, in jaz sem moral še enkrat pripoved ponavljati. Precej bila mi je sестrica v naročji, njena prijateljica pa je sedela zraven mene in poslušali sti me. Kmalo potem dogodilo se je nekaj važnega za mojo sesticico. Tigra vergla je mladiča, dva ravno tako progasta, kakor je bila sama, da ju skoraj ni bilo moč razložiti. O to je bilo veselje! Sedaj je imela sестrica večidel le z mladičema opraviti. Koliko jo je skerbelo, kaka imena jima da. To je bilo vgibanje! Vedno je bila nad mano, naj jej povem razna imena, da si zbere in ako sem jej najbolj lepoglasna in pripravna povedal, vendar jej še niso bila dosti lepa za mala mucka. Ko sta se začela igrati, sedela je vedno pri njih ter ju gledala in smejala se. Ko sta se pa ponehala igrati, vzela je Erjavčeve „Živali v podobah“ poiskala ono stran, kjer so bile miši vpodobljene in je muckama kazala, meneč, da precej skočita vanje. Pravila jima je tudi, kje se dobijo miši in kako je morata loviti. Glasno sem se moral dostikrat smejati, kedar sem jo poslušal, za njenim herbtom stoječ; sram jo je bilo potem, spustila je mucka in si zakrila z rokama lice. Kedar me je prišla buditi na jutro, prinesla je vselej tudi mucka seboj. Lehno ju je dela k meni v posteljo pod odejo, potem se pa skrila v kot, češ, da bi bila priča mojega začudenja, ko najdem mucka v postelji. To so bili veseli trenutki v njenem življenji!

Huda žalost pa je objela njeno dušo, kedar je slišala, da je kedo umerl, posebno če je umerlega poznala. Nekako čudno prestrašena bila je takrat, kedar so zvonovi umerlemu zazvonili. V očeh so jej stale solze in po dva dneva so jo vznemirovali tužni občutki. Kedar pa je videla, da so nesli pogrebci merliča na pokopališče, zatekla se je k meni, oklenila se me terdno krog vratu in naslonila lepo glavo na moje persi.

Hudo je bilo tudi meni, čutil sem terpljenje lepe duše, terpke misli so tudi mene mučile vselej o takih priložnostih. Že sedaj ti je tako hudo, ljuba sестrica, ko vidiš samo pogrebce, kako bolest bi še le čutila takrat, ko bi videla človeka umirati! mislil sem si. Njena tuga ni jej pustila govoriti, to sem dobro vedel. Začel sem jej praviti o nebesih, o neizrečeno lepem kraju, kamor je duša umerlega šla. Pravil sem jej o radosti, katero bodo umerli vživali in več enakega. To jej je razjasnilo dušo in bila je malo bolj vesela. Tako dobrodejne bile so jej moje besede, da je celo slednjič sama želela priti na oni lepi kraj, v nebesa.

Na jesen prosila me je, naj jej vlovim nekaj ptičev. Kmalo sem naredil tičnico, jo nastavil, pa nemogoče mi je popisati njenega veselja, ko se je prva senica vjela in sem jo jej prinesel. Oči so jej iskriale same radosti in poljubovala je lepega tička na glavo. Dejala sva ga v kletko in postavila na

okno. Kedar je lepo barveni ptiček zapel, vskliknila je samega veselja še ona. Drugi dan, ko stopiva v sobo, prisedša iz verta, imela je v gobcu tigra mertvo senico. Stemnilo se jej je čelo pri tem pogledu, glasno je vskriknila in vzela tigri mertvo senico. Ihtela je glasno po tičku, komaj mi je bilo moč jo utolažiti, tigre pa ni mogla nič več videti, in dokaj časa potem se je še le zopet sprijaznila ž njo. Jaz pa sem precej tisto popoldan zopet nastavil tičnico in vjel drugo senico.

(Konec prihodnjič.)

Aleksander Ivan knez Potemkin,

ruski carski maršal.

(Životopisna čertica; po virih spisal Jos. Cimperman.)

Kaj vam pomaga blebetanje?

Pošljite svojih nam sinov:

Na polji ruskem mesta zanje

Sred znanih jim je še grobov.

[A. Puškin „Obrekovalcem Rusije.“]

Sedaj, ko je zaradi pomembnih bojnih dogodkov med Rusijo in Turčijo vsa Evropa obrnila svojo pozornost na junaške severne naše brate, ker se je nadejati, da za vselej vničijo turško barbarstvo, sedaj se mi uvidi primeren hip, ponoviti spomin slavnega ruskega maršala kneza Potemkina, kateri je bil za cara Petra III. in Katarine II. najterdnejša podpora Rusiji.

Kakor pripoveduje jeden njegovih življenjepiscev iz prejšnjega stoletja, je bil Potemkin za carom Petrom I. največji mož v Rusiji in trebalo mu je samo Grecije, da, kakor Aleksander veliki, podjarmi svoji oblasti svetove in otemni svitom junaštva svojega slavo svojih prednikov v zgodovini. Ako bi morebiti kedo menil, da je ta panegirika previsoka, ker je bil pisatelj njegovega življenja tako rekoč samo sluga svoji navdušitvi zanj, katera mu je vodila pero, naj primerja ž njo stroga zgodovinska poročila, govoreča o Potemkinu z največjo pohvalo, dakle se z lahka umeje ognjevitost pisalčeva, ki je zbog tega ne le razumna, temveč popolnem hvale vredna.

Bodi-si zatorej prijatelj ali sovražnik Slovanstvu, nijednemu ni moči, da bi overgel svetovno-zgodovinsko pomembo junaških dejanj Potemkinovih, čegar ime in slava ostaneta vedno združena s povestnico ruskega carstva.

Na podlagi verjetnih zgodovinskih dat narišem dakle v glavnih potezah osobito domače življenje slavitega vojskovodje Potemkina in upam, da vstrežem mnogim rodoljubom, kajti življenje njegovo ni bilo le zaradi silno originalnega značaja moževega zelo zanimivo že samo ob sebi, ampak je še zanimivejše za nas, ker je bil Potemkin naš rodni brat, na katerega se smemo ponosni ozirati tudi mi Sloveni.

* * *

Aleksander Ivan knez Potemkin Tavročevski, maršal in nadpoveljnik vsej ruski armadi, glavar uredjeni in neuredjeni konjici, je bil pervosednik najvišjih vojnih zadev v Peterburgu in ob enem prvi sominister v državnih stvareh. Nadpoveljnik je bil brodovju v acovskem, kaspiškem in črnem morji, bil je general-guverner v Katarinoslavu, Tavriji, Tatariji in general-adjutant in komornik carinje ruske kakor tudi glavni nadzornik oddelka za oskerbljevanje in naoroževanje vsega ruskega vojništva, bil je polkovnik Preobrazenskemu gardnemu polku in glavar vsem drugim gardam kakor tudi lastnik kirazirskega polka, po njem imenovanega, poveljnik je bil peterburškim dragoncem in grenadirjem v Katarinoslavu, ter glavar vseh orožarnic in livaren kanonov. Dalje je bil Potemkim véliki hetman vseh kozakov, podložnih ruski oblasti in naposled guverner mestu in terdnjavi Očakovu. Potemkin je imel rede ruske sv. Jurija, sv. Aleksandra Nevskega, sv. Ane in sv. Vladimira, vse pervega reda. Poslali so mu tudi drugi vladarji redov, tako n. pr. je prejel od danskega kralja slonov red zaradi nekove trgovinske pogodbe, koristne Dancem, a red serafinski zaradi zelo vgodno sklenjenega pomirja med Rusijo in Švedijo.*

Luč sveta je zagledal Potemkin dné 17. aprila l. 1743 v Varšavi na Poljskem. Njegov oča je bil plemenitaš in z naslovom ruskega narodnega polkovnika za carinje Elizabete, cara Petra III. matere, drugi nadzornik cesarskih dvornih konjarnic, a ker se je bil v nečem pregrešil, deli so ga iz službe in živel je potlej v Varšavi ob svojem imetji. Mati Potemkinu je bila iz plemenite moskovske rodbine. Ker je bil naš junak edinorojenec svojim starišem, so ga odgajali po zahtevah istega časa kar najbolj moči skerbljivo. Kakor pri vsakem slavnem možu, tako se je tudi pri Potemkinu že v zgodnji otroški dobi pokazal njegov izvanredni talent, kajti z največjo lahkoto se je učil vseh predmetov, kažoč s tem, da ima postati kedaj še veleslaven možak. Ko je Potemkin prišel v mladeniška leta, vnela se mu je želja do vojaščine, toda njegov oča je skušal z vso močjo to nagnenje v mladenčevih persih zadušiti ter ga je silil, naj se odloči in pripravlja za popa ruskega. Potemkin, ubogljiv, se ni protivil očetovi nameri in je stopil v nekov moskovski samostan, kjer se je imel izobraževati za svoj bližnji poziv. Vendar v tem, kedar je bival v semenišču ter se učil bogoslovskih predmetov, mu umre oča, in tedaj se mu je ponudila prilika, rešiti se poziva, za katerega ni imel niti prave sposobnosti, niti najmanjšega veselja. Kakor ptič, oproščen kletke, je Potemkin vesel zapustil samostansko zidovje. Posvetil se je pravemu svojemu

* Švedski kralj Gustav Adolf je bil v zadnjem svojem boji z Rusijo, v katerem je sam vodil svoje brodovje proti zmagovitemu ruskemu admiralu princu Nasau-Siegen-skemu, tako nesrečen, da je, izgubivši vse brodovje, katero so Rusi po nekoliko vničili, po nekoliko odvzeli, komaj rešil svoje življenje, ker je vbegnul na majhnem lovskem čolnu. Katarina bi tedaj lahko bila premagalka vse Švedije, a blagodušna žena sklene s kraljem mir, preskerbi mu drugo brodovje in ponudi po nasvetu Potemkinovem najvgodnejšo alijanco, katera se je potem sprejela od obeh strani.

pozivu, do kojega željo bi očetu na ljubo bil zaterl v svoji duši. Vpisal se je v nekov ruski narodni peš-polk, ali kakor te rdé drugi, v konjike in skoro tam dospel na stopinjo podoficirja. Prijatelji očeta njegovega, katerih je imel pri dvoru carjevem kakor tudi pri vojacih, so mu pomogli, da je bil Potemkin premeščen od polka, kjer je služil jedva dve leti, k carski dvorni gardi. Tu se mu je odperla pot do njegove izvanredne slave in sreče.

Potemkin, mladenič, vedno strogo deržeč se pravil izborne svoje odgojitve, pošteno vedoč se in lepe vnanjosti, se ni le s tem posebno odlikoval od svojih tovarišev vojakov, temveč že takoj izperva si je s svojo pridobljivo zgovornostjo naklonil prijateljstvo mnogih dvornikov, kateri so ga skoro potem tako hvalno priporočili vladarici Katarini II., da je zahtevala sama ž njim govoriti. Sreča, od rojstva že prijazniva mlademu plemenitašu, vgodna mu je bila tudi v tem slučaju: Nagnil si je milost carinje v prvi avdijenci, da se je veselil za vselej. Že posled nekaterih dni za tem je lahko Potemkin iz različnih znamenj pozornosti izpoznal, kakove vesele bodočnosti se ima nadejati po milosti carinje, kajti poleg tega, da se mu je dalo na voljo, po svojem okusu se izobraževati v vednostih na troške vladaričine, tudi ni minil skoraj nijeden mesec, da bi ne bila velika njegova pokroviteljica nekolikokrat povpraševala, je-li zdrav in česa potrebuje. Potemkin, zaradi svoje odlične odgoje že iz doma vajen, hvaležnega se skazovati za prejete dobrosti, je tudi sedaj po razmeri svojih okolnosti obračal svojo skerb na to, vsaj nekoliko vrednega se skazovati milosti svoje blage vladarice. Njegova trudoljubivost za proučevanje vednosti, katerim je žertvoval ves prosti čas izvan službe, kakor tudi njegov nagli napredek v duševnem razvoji nista ostala neznana carinji in izpolnovale so se tako vse želje, katere je za njegovo prihodnjo srečo skerbna vladarica gojila v svojem serci. Celo Peter III., tedanji ruski car, Katarini sprog, kateri je redko komu skazoval posebno prijaznivost, je bil kakor njegova slavna soproga zelo vdan nadepolnemu Potemkinu.

A dasiravno se mlademu srečniku zaradi velike milosti Petrove in Katarinine od strani dvornikov ni bilo bati nikake nevarne zavidnosti, vendar je vsacemu izmed njih dajal jednako čast ter si jih tako največ pridobil zase. Spominjal se je namreč vedno nesrečne osode svojega očeta, kateri je moral kar nagloma iti od dvora, in ta žalostna izkušinja ga je učila biti pozornemu in previdnemu. Svojim bistrumjem se je ognil vsem zaprekam, katere bi mu bila na njegovem srečno nastopljenem poti vtegnila morebiti staviti pogubna dvorniška zavist.

Potemkin, kateri je dakle že takoj iz početka vedel položiti s svojo bistrumnostjo temelj prihodnji sreči, — kar bi v njegovih letih bil storil malokedo! — je poslé obračal vso skerbljivost na izobraževanje svojega duha. Njegova srečna genijalnost in ljubezen do vednosti, kateri je bil posvetil vse svoje duševne kreposti, ste probudile v njem skoro čestitželnost, da se je smatral sposobnega zanje in je hotel služiti višjim namenom, zato je začel skušati na vso moč, kako bi se oprostil garde. Šel je do carinje in je prosil, naj mu odloči slavnejši delokrog; obljubil jej je tudi, da hoče pokazati svoje

sposobnosti, katere so se tedaj že mnogo obejatoče razvijale. Vladarica, vedno pripravljena, vstrezati prošnjam svojega varovanca, mu je izpolnila željo ter mu dala priliko, vaditi se v kabinetnih opravilih in v višjem vojskovodstvu. Tako se je popenjal k višku hrepeneči Potemkin od stopinje do stopinje in povsod si je pridobil zaupanje, ljubezen in zadovoljnost, dokler ni naposled bil imenovan knezom, ministrom in poglavarjem vsej ruski armadi, s kratka, dokler ni dosegel skoraj v naskoku najvišjih dostojanstev in ž njimi vse pozemske slave in sreče.

O tem srečnem možu, ki se je v 29 letih od podoficirja dvignil do najvišje stopinje državnega dostojanstva, ki je bil nekdanj ne samo v Rusiji, temveč v vsej Evropi prvi minister in vojskovodja in čegar slavnim dejanjem so se čudom čudili ne le ministri in generali, ampak tudi vladarji, o tem možu se poroča jednako marsikaj posebnostnega kar se tiče njegovega promenljivega značaja in nekoliko o tem naj povedó naslednji listi.

Kakor so pravili ljudje, nekdanji Potemkinovi tovariši pri gardi ali v mladosti, je knez poleg tega, da se je često rad zabaval, vendar zelo natanko deržal se svojega dnevnega reda in zmeren je bil v jedi in pijači, zatorej tudi ni znano, da bi bil kedaj hudo bolan, da-si mu je bilo na mnogih popotovanjih kakor tudi v bojih prestati marsikatero neprijetnosti. Vedno je bil vljuden z vsemi sotovariši, njemu jednakimi po časti, a posebne prijaznosti in zaupljivosti ni imel do nikogar. Tudi se je javila pri njem že rano nekova pretirana čestitjeljnost, kateri je zvest ostal do konca življenja. A navzlic temu je bil Potemkin mož plemenitega serca, kar priznavajo celo njegovi nasprotniki. Brezbrojno dobrosti je skazoval potrebnikom, bodi-si vojakom ali mestjanom, kar naj poterde nekteri izgledi.

Nekovemu ruskemu plemenitašu je požar vničil vse imetje in tako je s svojo rodbino prišel v največje uboštvo. Primerilo se je, da ta nesrečnik slučajno pride do kneza, katerega ni poznal, in popisujoč mu svojo nesrečo, ga prosi podpore. Potemkin, kateremu se je do serca smilila nesrečna družina, da prošnjiku rubelj v milodar, in ker ni hotel nikdar razglašati svojih dobrih del, je še le posled nekaterih tednov dal izplatiti osiromačenemu plemenitašu 600 rubljev, in to podporo je dobival nesrečnik mnogo let, ne vedoč, kje ima svoj izvor.

Jednakim načinom je knez tudi izvedel uboštvo necega oficirja, kateri, v vojski ranjen in odpuščen z majhno penzijo, je imel živiti ž njo ženo in osmero otrok. Siromaštvo tega zvestega služabnika domovine je genilo Potemkina in smilujoč se ga, mu je nakazal letno doklado 600 rubljev, katere je oficir prejemal do knezove smerti, da si tudi ni znal, kedo mu naklanja to pomoč.

Takovih plemenitih dejanj človekoljubja, katero je bilo urojeno Potemkinu, bi se navedlo lahko brez broja, a prostor je odmerjen še drugim krepostnim dejanjem življenja njegovega.

Pravicoljubivost je bila glavna podloga vsem knezovim opravilom v državnih zadevah in pri armadi, in točno se je ravnal sam po čerki zakonov

ter ostro kaznoval vsacega, kedar se je proti njim pregrešil. Nekov policijsk uradnik v Rigi, ki se je bil storil krivega svojim strankarskim vedenjem, zaradi česar so ga zatožili knezu, je moral iti na vse življenje v Sibirijo.*

Kedor se je dakle v čem zakrivil, smel se je nadejati, da prejme ostro povračilo knezovo, a nasproti se tudi ni bilo derzniti nikomur, da bi koga černil in tožil pred knezom, ako ni sploh se izpričati mogel prestopok. Potemkin ni sklenil sodbe o nikaki stvari, dokler je ni preiskal kar najbolj moči natanko. Znano je, da so terpela mnogokrat takova preiskovanja leta in leta, predno je Potemkin izrekel končno svojo sodbo, pri kateri se je vselej vestno oziral na zakone. Pomiloščenja knez ni poznal, osobito ne, kedar je bilo kaznovati hudobna dejanja v svarilo drugim ali zatreti v korenu kakovo novo hudodelstvo. Mnogo potov je dejal, da se z ostro kaznijo prvega zločinstva najbolj zamori pri ljudeh veselje in nagnjenje do družega. Potemkin je bil tako pravicoljubiv, da tudi samemu sebi ni ničesar prizanašal.

V Jasiju, kjer je bival knez, se je pritožil nekov tergovce, da so domači ljudje knezovi, katerih je imel nekoliko pri sebi, s svojo ponočno hojo iz hiše in v hišo vzrok tatvini, ki se je zgodila pri njem. Knez ukaže, naj se poizve, koliko je škode, in ker se je pokazalo, da je napoved tergovčeva istinita, mu je dal poverniti iz svoje imovine vso škodo.

Kakor v državi svoje vladarice, ravno tako strogo je postopal Potemkin proti onim, kateri so, brez povelja, v sovražnikovih deželah stiskali ljudstvo ali sicer podložnike zatirali na korist sebičnosti svoji. Nekov konjaš Potemkinov, kateremu je prišlo na um, po zmagi Očakova v neki hiši tirjati z orožjem v roci novec, je še istega dne, ker se je knezu to poročilo, za svojo derzovitost prejel smertno kazen.

Od nekedaj je knez zvesto spolnoval svojega poziva dolžnosti in gledal tudi, da so bili jednako vestni njegovi podložniki. Temu priče so armade, katerim je bil poveljnik. Vsi tuji oficirji, služeči za Potemkina, so hvalili slogo, disciplino in red kakor tudi gorečnost, s katero so vojaci točno izvrševali ukaze njegove. Notranja uredba in izurjenost v izvrševanju bojnih operacij ste pod poveljništvom tega genijalnega vojskovodje dosegli skoraj verhuncce popolnosti, in kako redovito ter nevstrašeno so šla njegova bojna kerdela za njim na sovražnika, o tem so svedoki njegova junaška dejanja. Nikedo ne vé, da bi knezu kedaj bila izpodletela kako namera ali bi jo bila ovirala kakova nepokorščina v armadi. Ker je bil sam vzor delavnosti ter je s tem najbolj navduševal in izpodbujal svoje vojake, ker je dalje svojim značajem si pridobival pri njih ljubezen a so se ga tudi bali zaradi strogosti, zato mu ni bilo nikdar misliti, da bi se kaj ponesrečilo. Verhu vsega je tudi vedel

* Sibirija, vojvodstvo, pripadojoče ruskemu carstvu, je zelo pust kraj, kateri ne prinaša družega dobička, razven istega, katerega daje lov soboljev. Isti kaznjenci, kateri se ne obsodijo na smert, se pošiljajo tija v prognanstvo na 5—10—20—30 let, a mnogi tudi na vse življenje. V Sibiriji je vedno ostra zima in stanovauja prognancem so kolibe, katere si morajo postavljati sami. Tudi jim je hoditi na soboljev lov, kjer izostanejo včasih po 2—3 leta. Živé se ob mesu divjačine, ki jo streljajo sami, in nje koža jim je oblačilo.

Potemkin, da poglavar, ako hoče imeti zvestih in ubogljivih ljudi, ne sme nepogojno zaupanje staviti vanje, temveč često se prepričavati, kako posamezniki opravljajo svojo službo. Vajenemu tega načela, se knezu ni stožilo niti v nevarnostih, niti v slabem vremenu, da ne bi bil hodil često ogledavat, kako se spolnujejo njegove naredbe, in bi se lahko v pravem času odstranili vsi zadržki, ali bi se tudi kaznovali v posvaro drugim zadolžencim v nemarniki.

Nekov inženerski stotnik je pri oblegi Očakova v najsilnejšem mrazu in snegu menil, da v takem slabem časi ne pride knez pogledat svojih vojakov, zato je zapustil glavni stan za nekatere minute. Jedva odide, in že se prikaže knez želeč govoriti s stotnikom. Ko se ta skoro verne, pride nazaj tudi knez, ki je v tem ogledal druge priprave za oblego. Videvši stotnika, ga vpraša: „Kedo ste vi?“ — „Jaz sem stotnik“, mu odgovori prestrašeni vojak. „V jedni uri ne bodete več stotnik,“ pravi Potemkin in ide od njega. Predno jo minil odločeni čas, ga je prišel nadomestiti drug vojniki, a njemu se je vzela častna služba. Lahko si misli vsakedo, kakov vtis je to napravilo na druge vojake, vendar le takim načinom se je dalo koristno delati, ako tudi se morebiti utegne dozdevati takovo ravnanje komu preterdo. Potemkin je le svojo natančnostjo in odločnostjo v takovih slučajih kakor poglavar zabranil nevarnosti, katere bi bile včasih nastale, da se je ustavilo tudi jedno samo kolesce, kar bi bilo pretergalo delavnost vse mašine in vničilo vresničenje vseh genijalno osnovanih načertov, kateri so se navadno izverševali izvanredno vgodno ali srečno.

(Dalje prihodnjič.)

Hrepenjenje.

Pridi, pridi lastavica,
Pusti Afrike puščave,
Verni v naše se planjave!
Trebam te predraga ptica.

Hitre tvoje glej peruti,
Dostikrat bi mi služile,
Da predragi bi nosile
To, kar serce moje čuti.

Pridi, pridi kukavica!
Dosti sreče mi nakukaj
In zaklič: Ne obupaj! —
Zvesta ti je še devica.

Pridi slavček! glas tvoj mili
Mi ubira serca strune,
In pri svitu blede lune
Me na ljubo mislit' sili.

Pridi mi škorjanček dragi!
Žvergoleče pesni tvoje
Zde se mi, da ljube moje
Pesmi so. — O čut preblagi! —

Kažite mi cvetke popke,
Cvet razvijajte lepote,
Da krasoti bom krasote
Vil iz vas prelepe šopke.

Gerli, gerli goljubica,
Samec kliči, ki te ljubi;
S kljunčkom svojim ga poljubi,
Gladi ga naj perutnica!

Vejico si izberita,
Drug tik druž'ga počivajta,
Od ljubezni le sanjajta,
Pesnika se ne bojita!

Kitice bo nosil vama,
Ktere bosta tje nosila,
Kjer zdihuje moja mila,
Daleč proč od mene sama. —

Nepričakovano veselje.

(Konec.)

III.

Preselimo se spet v mislih k revnemu Kolarju. Božični prazniki so blizo, ker se že zadnji predbožični teden pomiče h koncu. Priprave še ni nobene pri hiši, oče tava žalostno okoli poslopja in si domišljuje, kako žalostni bodo veliki prazniki za-nj in za celo njegovo družino, a kako veseli za mnogotere druge kmete. „Če še danes ni odgovora od bogatega strica,“ si je mislil, „potem je tudi mojemu zadnjemu upanju konec; vdati se mi je voljno volji božje.“ —

Ko je tako premišljeval, prebudil ga je iz globoke zamišljenosti znani glas vaškega sela, kateri ga je zaklical po imenu in mu povedal, da je doli pri županu iz pošte neki zaboj njemu namenjen. Pri tej novici je bil ves iznenaden; od kod da je, je že blezo mislil. Šel je urno z vozom ponj in ga spravil na dom.

Tone, Jerica in žena so kar obstopili zaboj in radovedno pričakovali, kaj je lepega notri. Oče je odperl pokrov in začel zaporedoma razpolagati v pripravljene posode reči, ki so bile v zaboju. Najpervo je potegnil mastnega kapuna. Za tem drugega, tretjega četertega in petega; drug je bil lepši od drugega in vsak posebej varno v papir zavit. Potem je iskal dalje in zagledal dva lonca z maslom napolnjena, kakih 50 jajc, nekaj bele moke in celo kopicico steklenic žlahtnega vina.

„Zdaj smo pa že na konji“ si je mislil; „oh kaj takega pa se nisem nadjal; Bog vam poverni, dobri stric, stokrat, kar ste nam poslali blagovolili. — Otroci, glejte kako nas stric radi imajo. S čem jim bomo povernili? Moliti moramo skerbno za njih!“

Otroka samega veselja nista vedela, kaj bi počela. Tone je letel hitro sosedovemu Francetu pravit, kaj so jim stric poslali, in Anica je ravno to storila svoje prijateljici. V kratkem je zvedela cela vas in vse je čudé se govorilo: „Glejte si no, kdo bi si bil to od tega skopuha mislil; včasih mu ni šel krajcar izpod palca, zdaj pa Kolarja tako obilo obdaruje. Morda se pa res misli na svoja stara leta poboljšati.“ — —

Prišel je božični dan. Žena Kolarjeva je šla k jutranjej svetej maši, da bo pozneje pripravljala kosilo, mož pa je šel k velikemu opraviču ob desetih z otrokoma vred. Med potom je rekel Tonetu in Jerici: „Otroka, le pridno molita za dobrega strica, saj vesta, kako veliko dobroto so nam skazali. Kaj bi bili brez njih počeli današnji dan.“

Otroka sta zvesto ubogala očeta; tudi oče sam ni pozabil v molitvi svojega strica. Po dokončanej božji službi podal se je vesel na dom s svojima otrokoma; kajti vedel je, da ga čaka dobro kosilo. — Ko se je vsedla majhna družinica krog mize in se zopet enkrat s tečno juho okrepčala, poprijel je oče besede in tako le govoril: „Otroci, poprimite za kupice in terknimo na

zdravje našega velicega dobrotnika, Bog jih živi še mnogo let!“ „Bog jih živi!“ razlegalo se je po hiši.

IV.

Ravno tako, kakor je bila Kolarjeva družinica danes vesela, jezil se je Ločan.

Povernil se je dva dni pred božičnimi prazniki s svojih opravkov na dom. Najprvo je poprašal sina, je li obderžal zaboj za svojo hčer pripravljen doma, kakor mu je po hlapcu sporočiti dal, ker pride sestra danes sama po-nj. „Da, sem obderžal, pa zaboj ne, ampak pismo, ktero je bilo sestri namenjeno,“ bil je odgovor; „to leži gori na mizi.“

„Kaj? — Pismo?“ odgovoril je ves začuden oče in hitel gledat kako je v resnici ta stvar. Skorej bi bil na tla padel, ko je videl, da je resnica. Urno je pismo razpečatil in jeza se mu je koj nekoliko ohladila, ko je zagledal stotake se mu nasproti smejeti; na prvi hip je namreč mislil, da je ostalo morda pismo, ki je bilo Kolarju namenjeno. Obernil se je naglo in šel nad sina nazaj: „Za božjo voljo, kaj si pa naredil?“ zatruščal je nad njim. „Kam si pa poslal zaboj? Morda vendar ne v hranilnico?“

„Ne, tako neumen nisem,“ odgovoril je sin, „da bi mislil, da se v hranilnici polagajo kupuni in jajca na obresti; zapisal sem na zaboj naslov, ktereга ste mi rekli.“

„Jaz sem rekel na zaboj zapisati naslov tvoje sestre,“ odgovoril je oče.

„Presneto! Ko bi bili rekli, bi bil zapisal,“ odrezal se je sin in smuknil skoz vrata.

„Tu jo imam zdaj,“ rentočil je skopi Ločan in naglo koračil gori in doli po sobi; „zaboja torej v hranilnico ni poslal, toliko pameti ima, poslal ga je seveda — oh kam drugam kot — Kolarju.“

Podal se bom koj na pot. Pa kaj mi to pomaga, saj bodo tako prej vse požerli, nego pridem jaz tje in celo potovanje je zastonj! Ko bi mu bil neumnež raje stotake poslal, bi jih vsaj večidel nazaj dobil, za to kar je bilo pa v zaboj, se znam obrisati in za hčer spet nekaj puranov poklati. Oh, kaj takega se mi še ni nikdar pripetilo. — Pa kar mi najhujše dé, je to, da sem se vodstvu hranilnice zameril; če tako pismo dobijo, bodo mislili, da sem neumnež, ali Bog ve kaj vse, in terdna vez prijateljstva med nami je raztergana. Ta je grenka! — — Nad sinom se hudovati ne smem, drugače se mu zamerim; a saj mi tudi vse to nič ne pomaga, kar je storjenega, je storjeno.“

Tako je govoril in šel iz hiše pripravljat iz nova za hčer naročenih reči.

Ko je to oskerbel, mislil se je koj podati na pot, pa ravno došla dobroserčna hčer, ktereј ni bila prirojena slaba lastnost očetova, mu je to ubranila. Rekla mu je: „Dragi oče, nikar se ne hudujte, da se je ta nesreča zgodila: saj na vašem premoženji se ne pozna toliko, reveža ste pa po naključbi iz velike sile rešili. Morda je bila Božja volja tako, naj torej vživa z veselim srcem, kar je dobil.“

Oče se je dal omehčati. Pa komaj je božični dan napočil, že se mu je spet pregrešna želja po puranih in žlahtnej kapljici v sereu zbudila. Mislil si je, naj velja kar hoče, čeravno morda poslednjo bedro rešim, podal se bom na pot. Kar je mislil, je tudi storil.

V.

Bilo je na sv. Štefana večer, ko je koračil po samotnej stezici proti vasi, v ktorej je Kolar stanoval. Vedno je še kuhal serd v persih in komaj je pričakoval, da bo poterkal krepko s pestjo na vrata in serdit zakričal nad revežem: „Kje imaš purane, maslo in vino?“

Kolarjeva hiša stala je na gornjem koncu vasi; moral je torej poprej celo vas prekoračiti, preden je prišel do prave hiše. V vsakej hiši je gorela luč in mu svetila skozi nizka oknica nasproti: Pogledal je tu pa tam skoz okno radoveden, kaj notri počnejo, pa povsod je našel, da staro in mlado okoli tople peči sedi in vesele pesmi prepevaje ima oči obrnjene v kot, kjer migla mnogo lučic okoli božičnih jaslí. — Ko je videl večidel povsod po hišah revščino, pa vendar toliko nedolžnega veselja, začelo se mu je kamenito serce tajati in mislil si je sam pri sebi: jaz imam toliko bogastva, pa skoz celo leto nisem nikdar tako vesel in srečen kakor ti-le revni ljudje; torej vendar ne more bogastvo samo človeku sreče dati.“

Ko je prišel do Kolarjeve hišice na koncu vasi, bila je tudi vsa razsvitljena. Pogledal je skoz okno in videl je, da je vsa družinica na kolenih in moli pobožno Marijin „ročni venec“. Ni je hotel sedaj motiti, ampak čakal je zvonaj dokler molitve ne končajo. Ko so izmolili zadnji oddelek za verne duše v vicah, dostavil je oče to-le prošnjo: „Nebeški oče, prosimo te, poverni tisučkrat stricu, našemu dobrotniku, kar so nam dobrega storili; dodeli jim vse dobro že na tem svetu, in ohrani nam jih še dolgo zdravih in veselih, na unem svetu pa jim dodeli srečno večnost. Amen.“ Ko je oče tako molil se je prekrižal in pokropil sebe in svojo družino z blagoslovljeno vodo.

Vsedel se je z otrokoma za mizo, pričakovaje večerje, katero bode ženica iz kuhinje prinesla. Kar zasliši nenadoma lahno terkanje na vrata. Bil je stric, ktereга je vsa prejšna jeza minila in je sedaj po zadnji molitvi skorej do solz ginjen vse terdovratne naklepe premenil in pozabil. Ko je zagledal pred seboj Kolarja, oklenil se ga je okoli vrata in ga objemal, tega pa je nepričakovani prihod svojega strica tako iznenadil, da je komaj verjel, ali je resnica. In ko se je prepričal, zaklical je ves vesel proti svoji družini: „Glejte naš dobrotljivi stric so tukaj!“

Otroka sta se kar gnjetla okoli njega in mu roki poljubovala; tudi žena ni same radosti vedela, kaj bi bila počela. Prinesla je na mizo kapunov, belega kruha, vina itd. ter ponujala stricu naj si postrežejo. Ta se ni dal dolgo prositi, ampak jedel z veseljem, kakor bi se ne bilo nič zgodilo in kakor bi res prišel iz samega dobrega namena jih obiskat. Tega pa, zavolj česar se je prav za prav na pot podal, še omenil ni. Velika hvaležnost, katero je našel

pri celej družini, segla mu je tako globoko v serce, da si ni mogel misliti ali želeti lepšega plačila.

Drugi dan pred odhodom je rekel: „Ker sem se prepričal, kako hvaležni ste mi za malo darilo, in kako goreče prosite Boga za mojo srečo na tem in na unem svetu, dal vam bodem vsako leto božičnih praznikov enako darilo. Tukaj pa imate nekaj denarja, da si iz vaše revščine nekoliko pomorete.“

Na zemlji lepše ni čednosti,
Kot je hvaležnost svéta;
Denar tud' nima te vrednosti,
Kot jo ima molitev vnéta.

Lužiški Serbi.

(Priredil A. Fékonja.)

Na severnej strani kraljevine Češke izvira velika reka, teče skoz Nemško cesarevino ter se izliva v „Nemško morje“ blizu mesta Hamburga. Ta reka imenuje se Laba.

Ob tej reki živeli so nekedaj skoro sami Slavjani in so se po njej imenovali: „Polabski Slavjani“. Ali dan danes teh Slavjanov več ni. Nemci so je podjarmili ter je tudi ponemčili. Vendar je ostalo za njimi sleda; kajti še danes so tam vesi, ktere so se po njih ohranile. Te vesi poznajo se hitro po tem, da so povsod krog in krog opasana z zidom, samo na enem kraju so v tem obzidju napravljena vrata, skoz ktera se mora v ves priti. Hiše so postavljene znotraj po redu vse okolo zida, a na sredi je veliko planišče, kjer stoji cerkev in šola. Razun teh vesi je tam še mnogo slavjanskih imen; kajti polja, vesi, vode, potoki imajo še sedaj slavjanska imena, samo da so je Nemci pokvarili. Tako se je mesto Leipzig zvalo „Lipsk“ od lipe, in še le v novejem času so Nemci od Lipska napravili Leipeg, pozneje Leipig in Leipzig. Takih imen je tam več. Tudi je potok, kateri se še danes veli „Rička“ to je rečica. Ali kakor smo že rekli, dan danes tu ne živé več Slavjani, nego čisti pravi Nemci.

Samo na enem kraju ostala je izven Češke še mala gomila, tako rekoč peščica Slavjanov v velikanskej Nemčiji, in to v Pruskej (pokrajini Šleskej) okoli mesta Zgorelca in Vratislave in v Saksonskej okoli mesta Budišina. Ta narodič zovejo nekteri „Lužičane“; Nemci jim pravijo „Vendi“, a oni sami imenujejo se „Serbja“. Mi južni Slavjani poimenujemo jih navadno „Lužiške Serbe“.*

Lužiških Serbov je najmanje izmed vseh Slavjanov. Vseh skupaj jih je okolo 250.000, in to v Pruskej 200.000 in v Saksonskej 50.000. ** Pa se še

* S tem jih severne razločujemo od južnih Serbov, kateri stanujejo onkraj naših bratov in sosedov Hervatov ter pred brati našimi Bolgari.

** Naš Jan. Jesenko v „Obč. zemljepisu“ ima vseh Lužiških Serlov samo okoli 140.000 in to v Pruskej 86.000 in v Saksonskej 56.000. Prev.

med seboj razdeljujejo na gornje in dolnje Lužičane. Vendar razlika med njimi ni velika.

Govor njihov je najbolje podoben češčini.

Nemci, kakor povsod, tako tudi tam Slavjane sovražijo ter so delali in še dan danes delajo vse, kar koli morejo, da še tudi to malo Slavjanov zatarejo, da tudi nje ponemčijo. Za to je silijo v šolah učiti se vse v nemškem jeziku, za učitelje jim vrivajo Nemce in povsod in pri vsakej priliki ravnajo z njimi silovito in hudobno. Ali Lužičani se ne udajo, akoravno jih je tako malo; kajti čem huje jih mučijo in terpinčijo, tem bolje si oni prizadevajo, da se obderže. Pa oni tudi to vidijo, da se ne bodo mogli obdržati, ako se bodo morali z Nemci tudi od sedaj sami boriti, ker je Nemcev preveč, a njih vsaki dan manj. Za to se naslanjajo na druge Slavjane, posebno na one, kateri so jim najbliže, a to so Čehi, in na one, kateri so najmočnejši, a to so Rusi. V Češkej, v Pragi, imajo oni svojo učiteljsko šolo, tam se uče njihovi mladenči in kot izučeni učitelji vračajo se v svojo domovino. Ali poleg nauka prinašajo oni še seboj iz Prage tudi to, da se svojim neprijateljem upirajo pri vsakej priliki, ako jim tudi njihov narod za ves ta trud ne bi mogel dati nič drugega nego li skorjo terdega kruha.

Da, res da se Nemci a posebno Pruska vlada jako jezi na te učitelje in to šolo v Pragi. Ona je tudi pred nekaj leti silila, da bi se ta učiteljska šola iz Prage premestila v katero pravo nemško mesto — ali ni jej obveljalo.

Na strani ljudstva stojé tam poleg učitelja še tudi duhovniki in drugi učeni rodoljubi. Ti so se pogovorili ter so osnovali „Matico“ v Budišinu, kakor je tudi mi imamo v Ljubljani. Razun tega izdajajo tudi en časopis za ljudstvo, kateri se zove „Lužičan“; dajejo ga jako ceno, samo da more jih tem več naročiti si ga.*

Ustrojili so si tudi svojo tiskarno, ktere preje niso imeli, a Nemci so jim bili začeli pretiti, da jim ne bodo več tiskali knjig in novin v lužiškem jeziku. Razun tega kupili so za svojo „Matico“ lepo hišo v Budišinu. Vse to delajo oni radovoljno. Narod svoje vodje v vsem podpira, ker je precej premožen.

Lužičani so verl in dosti varčen narod. A tudi Rusi jim pomagajo, ker jim podarjajo in posojujejo denarjev za plemenite namene; davajo jim knjige, šolajo jim mladeniče itd.

A Lužičani tudi gledajo, da se Rusom čim bolje približajo; kajti znajo, da jim Rusi morejo najleže pomoči. Tako so pred nekaj leti začeli pisati s takimi čerkami, s kakoršnimi pišejo Rusi in Serbi (na jugu), a preje so pisali samo z nemškimi in latinskimi.**

* Leta 1874 imeli so lužiški Serbi šest časopisov in to: „Serbske noviny“, „Časopis Matice srbske“, „Misionski posel“, „Katholski posel“, „Lužičan“ in „Braniborski posel“. „Matica lužiška“ izdala je od svojega začetka (l. 1854) v dvadesetih letih nad 110.000 knjig za ljudstvo in 130.000 koledarov. Res veliko število za tako mali narodič, da se moremo mi z našimi severnimi brati le ponašati, a jih tudi ponemati! Prev.

** Rusom, Serbom kakor tudi Bolgarom rabi tako zvana „cirilica“, prav slovensko pismo, ktero je, kakor se navadno misli, izumil sv. Ciril. (?) Prev.

Ljudstvo lužiško je lepe, visoke postave in črnkaste barve. Največ obdelujejo svojo zemljo in od tega živé; jako so spretni in marljivi, pa za to jim se tudi večí del dobro godi. Ženske so zdrave in urne, kakor tudi možki. Najbolji saksonski vojaki so Lužičani, a najzdraveje in najboljše dojkinje v Saksonskej so Lužičanke. Niso jako gostoljubni, ali za to so veseli in živabni. Njihove narodne pesni so jako mile in največ šaljive. * Te pesni pojejo oni navadno privdarjajoč nek gitari podoben nastroj, kateri imenujejo „husle“ (gosle) in svirajoč na neko piščal, katero zovejo „tarakava“.

Vesi in hiše so jako snažne. Vsaki bolji gospodar ima na dvorišču spredej na vsakej strani po jedno hišo, a zadej med njima je žitnica in skedenj; za žitnico je vert in gnojišče. Hiša in vse je ograjeno s plotom. Njihove vesi so navadno male, dolge; imajo samo jedno glavno ulico in cesto. Na sredi ulice je navadno cerkev in nasproti nje šola. Zadej za vesjo je navadno velika mlaka. Ulice so nasajene z drevjem, a ob krajéh ulic so napravljene peči, kjer se peče kruh, kakor imajo tudi v Sremu.

Obleka je pri Lužičanih, posebno pri gornjih, drugačna nego li pri Nemcih. A najčudneje je to, da se oni v žalosti (kedar jim kdo umerje) oblačijo v bele suknje, in ženske se pokrivajo še po glavi z velikimi belimi pečami. Nevesta nasproti je navadno v černej opravi. Ženske so precej lišpanske; rade se lepotičijo s cvetlicami, traki in biseri.

Po nekterih krajih, in to kjer je zemlja nerodovitna, Lužičani radi pijejo a tu poželjujejo tudi ono, kar je tuje; ali to se dogaja samo v neplodnem kraju in v največej sili. Drugače so Lužičani tak narod, da se morejo med svojimi brati ponašati, akoravno jih je malo.

* Gornje-lužiške nar. pesni izdala sta Haupt in Smolér v Budišinu.

Prev.

Družba sv. Mohora.

Imenik letošnjih udov družbe sv. Mohora je sklenjen. Podamo tu kratek pregled družnikov po raznih škofijah:

1. Goriška	72	dosmert.	2587	letnih, vkup	2659	udov.
2. Kerška	44	„	2389	„	2433	„
3. Lavantinska . . .	117	„	8173	„	8290	„
4. Ljubljanska . . .	201	„	9052	„	9253	„
5. Terž.-Koperska . .	25	„	1237	„	1262	„
6. Sekovska	8	„	150	„	158	„
7. Somboteljska. . .	1	„	101	„	102	„
8. Senjska	3	„	87	„	90	„
9. Zagrebačka . . .	6	„	104	„	110	„
10. Poreška	—	„	22	„	22	„
11. Videmska	—	„	14	„	14	„
12. Razne druge . . .	8	„	11	„	19	„

Vkup . . . 485 dosmert. 23.927 letnih, vkup 24.412 udov.

Razpošiljatev knjig bode se pričela konec avgusta, in sicer po versti, kakor so škofije tiskane v Koledarju. — Obširneje poročilo priobčimo prihodnjič.